

Orientaziun professiunala

chapitels introductivs

Gesundheit

Kultur

Informatik
Verkehr, Logistik

Wirtschaft, Verwaltung
Verkauf

Planung, Konstruktion

Chemie, Physik

Metall, Maschinen
Elektrotechnik

Fahrzeuge

Holz, Innenausbau

Gebäudetechnik

Bau

Druck

Gestaltung, Kunst

Schönheit, Sport

Textilien

Gastronomie

Natur

Bildung, Soziales

Impressum

Editura:	Departement d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient dal Grischun
Tar quest document:	Plan d'instrucziun 21
	Ediziun dals 15-03-2016
Maletg da la cuverta:	Iwan Raschle
Copyright:	Ils dretgs d'auturas e d'auturs ed ulteriurs dretgs da questa pagina d'internet ha la CDEP-T. Cun chargiar giu cuntegns (texts, maletgs, datotecas) da questa pagina d'internet na vegnan transferids nagins dretgs.
Internet:	gr-r.lehrplan.ch

Cuntegn

Davart il modul	2
Impurtaanza e finamiras	3
Infurmaziuns didacticas	4
Infurmaziuns davart la structura ed il cuntegn	6

Davart il modul

En il Plan d'instrucziun 21 servan ils plans d'instrucziun dals moduls a descriver incumbensas interdisciplinaras da la scola ed a garantir in svilup sistematic da las cumpetenzas per ina part centrala da questas incumbensas. Moduls han in budget da temp limità betg nuninterrut.

Sco ils plans d'instrucziun dals roms èn ils plans d'instrucziun dals moduls dividids en chapitels introductivs (impurtanza e finamiras, infurmaziuns didacticas, infurmaziuns davart la structura ed il cuntegn) ed en la preschentaziun dal svilup da las cumpetenzas.

Il plan d'instrucziun dal modul orientaziun professiunala differenziescha quatter champs da cumpetenza:

- *profil da persunalitat*
- *vias da furmaziun, mund da professiun e da lavur*
- *sa decider ed ir enturn cun difficultads*
- *planisaziun, realisaziun e documentaziun*

Tar quests champs cuntegna il plan d'instrucziun dal modul ils svilups da las cumpetenzas. Duas cumpetenzas èn descrittas en ils plans d'instrucziun dals roms tudestg sco era economia, lavur e tegnairchasa. Latiers na cuntegna il plan d'instrucziun dal modul nagin svilup da cumpetenzas, mabain ina survista cun renviaments als roms, en ils quals questas cumpetenzas vengan instruidas.

Il chantun fixescha las structuras da temp e las disposiziuns organisatoricas da la scola per l'instrucziun en orientaziun professiunala.

Impurtanza e finamiras

Tema central dal stgalim secundar I

L'orientaziun professiunala è in tema central sin il stgalim secundar I: En scola, parallelamain a la preparazion da la midada ad ina scolaziun postobligatorica, elavuran ils giuvenils las premissas per tscherner lur finamira futura da furmaziun e da professiun.

Equivalenza da las vias da furmaziun

L'instrucziun en orientaziun professiunala accumpogna ils giuvenils sin lur via en direcziun d'ina soluzion da cuntuaziun sin il stgalim secundar II. Intermediada vegn l'equivalenza da la furmaziun professiunala e da la furmaziun che ha lieu mo en scola e la permeabilitad da l'entir sistem da furmaziun.

Tut las scolaras ed ils scolars dal stgalim secundar I duain vegnir instruids en il sectur da l'orientaziun professiunala. La finamira è quella che tut ils giuvenils èn abels da prender ina decisiun sapientiva per lur soluzion da cuntuaziun sin il stgalim secundar II. L'instrucziun en orientaziun professiunala resguarda la situaziun individuala da las scolaras e dals scolars ed adattescha correspundentamain la purschida.

Incumbensa cuminaivla

Sin la via a questa decisiun dovràn ils giuvenils sostegn. Quest sostegn è ina incumbensa cuminaivla dals geniturs, da las instituziuns da furmaziun, da la cussegliaziun professiunala e da studi sco era da l'economia, e la scola populara ha incumbensa da coordinaziun impurtanta.

Process complex

La tscherna da furmaziun e da professiun è in process complex, en il qual vegn tschertgada la soluzion la pli realisabla tranter il profil individual dals interess e da las abilitads dals giuvenils ed il profil da las purschidas e da las exigencias dal mund da furmaziun, da professiun e da lavur. La tscherna da l'emprima scolaziun sto vegnir vesida sco part d'ina planisaziun da carriera concepida a lunga vista, bain savend che alternativas e midadas èn pussaivlas e probablas.

S'occupar cun normas e caracteristicas

L'instrucziun en orientaziun professiunala promova tar ils giuvenils l'occupaziun cun sasezs, cun il mund da lavur, cun normas e caracteristicas specificas per las schlattainas, la societad e la cultura sco era cun discriminaziuns entaifer la societad.

Decisiun en il champ da tensiun

Malgrà la permeabilitad dal sistem da furmaziun è la tscherna d'ina soluzion da cuntuaziun decisiva per la carriera professiunala. La decisiun vegn prendida en ina fasa da grondas midadas fisicas e psichicas. Quai tant en la percepziun dals giuvenils sco era en la percepziun da lur ambient social.

La decisiun individuala dals giuvenils ha lieu en il champ da tensiun tranter il singul uman, ses ambient social e la societad. In'orientaziun professiunala da success gida il giuvenil a tscherner la furmaziun e la professiun che correspunda il meglier pussaivel a ses giavischs ed a sias pussaivladads persunalas, ma era a las aspectativas ed als basegns da l'ambient social e da la societad.

Infurmaziuns didacticas

L'orientaziun professiunala vegn instruïda prioritarmen en il 3. ciclus. Decisiuns preliminaras vegnan dentant prendidas già en il 2. ciclus (p.ex. gimnasi). Vi da cumpetenças per l'orientaziun professiunala e vi da temas dal mund da professiun e da lavur vegni già lavurà a partir dal 1. ciclus en il champ natira, uman e societad (vesair il champ *natura, humana e societad*, p.ex. champ da cumpetenza 6).

Rolla da la persuna d'instrucziun e cumpetenza	<p>Las cumpetenças dal modul orientaziun professiunala vegnan tematisadas da quella persuna d'instrucziun che accumpagna en scola ils giuvenils en il process da furmaziun e da tscherna da professiun. La persuna d'instrucziun coordinescha il process da furmaziun e da tscherna da professiun e prenda l'iniziativa per collavurar cun las personas responsablas per l'educaziun sco era cun personas dal fatg entaifer ed ordaifer la scola, en spezial cun la cussegliazion da professiun e da carriera. La persuna d'instrucziun surpiglia ina tenuta d'accumpagnament e sustegn. Quai vul dir ch'ella</p> <ul style="list-style-type: none"> • cusseglija ils giuvenils en lur process individual; • promova l'agen svilup, uschia che decisiuns independentas daventan pussaivlas; • porscha situaziuns d'experiéntscha ed agids da decisiun; • tematisescha intschertezza; • mussa alternativas; • resguarda las differentas pretensiuns dal stgalim secundar II; • e trametta eventualmain ils giuvenils tar personas dal fatg (p.ex. management da cas furmaziun professiunala). <p>I vegn recumandà da surdar a la persuna d'instrucziun da classa la responsablidad per l'orientaziun professiunala en scola. Ella enconuscha per regla il meglier las scolaras ed ils scolars e sa perquai sustegnair els a moda individuala e professiunala durant questa fasa pretensiusa.</p>
Pratica e cooperaziun	Il pli fitg profitan ils giuvenils da l'instrucziun, sch'i gartegia d'als laschar far experiéntsches che plestant tant l'intellect sco era ils sentiments ed ils senns (inspecziuns, discurs cun glieud da professiun, fufragnadi e.u.v.). En cooperaziun cun partenaris entaifer ed ordaifer la scola survegنان els sustegn per ils emprims pass da lur carriera professiunala.
Independenza e tenutas da lavur	L'orientaziun professiunala premetta la voluntad realistica da determinar sasez. Activitads dals giuvenils en scola ed ordaifer la scola che promovan la cumpetenza da tscherna da professiun ston vegnir sustegnidias. L'orientaziun professiunala presta uschia ina contribuzion, per ch'ils giuvenils s'acquistian tenutas da lavur ed abilitads che permettan ad els da satisfar a las pretensiuns respectivas dal mund da furmaziun, da professiun e da lavur, sco abilitad da supportar squitsch, pronteza da furnir prestaziuns, flexibilitad, punctualidad, quità e creatividat.
Differenziazion interna ed individualisaziun	En l'orientaziun professiunala ston ins partir dal stadi da svilup persunal actual da las scolaras e dals scolars. La persuna d'instrucziun resguarda il stil d'emprender, il tempo d'emprender, la pronteza d'emprender e l'interess d'emprender da las scolaras e dals scolars. Ella applighescha metodas individualisantas, sco per exemplu portfolios, plans da promozion u contracts d'emprender.
Svilup da cumpetenças	Sco en ils auters roms ha era il svilup da las cumpetenças en orientaziun professiunala in decurs complex: Ils pass d'emprender èn individuals ed il process d'emprender n'è savens betg linear.
Accents pertutgant cumpetenças transversalas	Cumpetenças transversalas vegnan acquistadas durant l'entir temp da la scola populara ed en tut ils roms. Questas cumpetenças èn da gronda importanza per midar cun success al stgalim secundar II e ston vegnir promovidias correspondantamain era en orientaziun professiunala. Latiers tutgan cumpetenças sco identifitgar e nizzegiar l'agen profil da persunalitat u percepir e savoir ir enturn

cun difficultads en il process da furmaziun e da tscherna da professiun. (Guardar era *Basas*, chapitel *Cumpetenzas transversalas*.)

Giudicament e documentaziun	<p>En il process da furmaziun e da tscherna da professiun duain las scolaras ed ils scolars vegnir giuditgads a moda formativa.</p> <p>Per las scolaras ed ils scolars èsi indispensabel da manar ina documentaziun (p.ex. portfolio) durant il process e da far in'evaluaziun finala. Per l'ina, perquai ch'i ston vegnir liquidadas diversas incumbensas e perquai che differentas instituziuns èn participadas al process - per l'autra sco agid d'orientaziun per ils giuvenils sezs e per las personas che accumpognan la tscherna da professiun.</p>
Garanzia dal success e conferma dal success	<p>En il process da furmaziun e da tscherna da professiun, che dura plirs onns, ston vegnir resguardadas spezialmain la garanzia e la conferma dal success. Quai permetta da mussar tge che las scolaras ed ils scolars han cuntanschì e tge progress individuals ch'els han fatg. Uschia sustegnan las personas d'instrucziun in svilup constructiv e gidan las scolaras ed ils scolars ad ir enturn meglier cun circumstanças da vita engreviantas e cun sconfittas en la tscherna da professiun (resilienza).</p>

Infurmaziuns davart la structura ed il cuntegn

Champs da cumpetenza

Il plan d'instrucziun dal modul orientaziun professiunala è dividì en champs da cumpetenza. Qua sutwart èn descrits ils cuntegns da l'instrucziun en orientaziun professiunala. Els èn structurads tenor ils champs da cumpetenza dal plan d'instrucziun dal modul.

Profil da personalitat

L'instrucziun sa basa sin las cumpetenzas personales (cognitivas ed affectivas) sco era socialas ch'ils giuvenils han acquistà fin ussa. Ella sustegna l'ulterieur svilup da l'identidad e la furmaziun da la personalitat. Ella porscha occasiuns da giuditgar a moda critica sasez ed auters e promova la pronteza da s'occupar cun la concepziun personala (professiunala) dal futur.

Vias da furmaziun, mund da professiun e da lavur

L'instrucziun intermediescha savida d'orientaziun davart il mund da furmaziun, da professiun e da lavur. Ils giuvenils vegnan rinforzads uschia, ch'els san ir enturn a moda segira cun las differentas aspectativas che lur ambient ha envers la tscherna da furmaziun resp. da professiun. Els s'occupan cun las atgnas caracteristicas biograficas, en spezial areguard las normas specificas per las schlattainas ed areguard las normas socialas e culturalas.

Sa decider ed ir enturn cun difficultads

L'instrucziun sa basa sin las resursas personales dals giuvenils, rinforza ils giuvenils, sch'i resultan frustraziuns, e sustegna lur abilitad da decider.

Planisaziun, realisaziun e documentaziun

L'instrucziun activescha l'occupaziun dals giuvenils cun sasezs e cun las purschidas dal mund da furmaziun, da professiun e da lavur e pussibilitescha experientschas en quests reguards. En l'instrucziun en orientaziun professiunala documenteschan ils giuvenils a moda suandable il process da tscherna da professiun e redigian documents d'annunzia.

Integrazion en ils plans d'instrucziun dals roms

Las cumpetenzas menziunadas en la tabella appartegnan a l'orientaziun professiunala. Ellas vegnan sviluppadas e cuntanschidas en ils champs economia, lavur e tegnairchasa resp. tudestg. Las cumpetenzas da l'orientaziun professiunala ch'èn integradas en ils plans d'instrucziun dals roms, èn marcadas cun renviaments. En la versiun electronica mainan ils renviaments dal chapitel introductiv al plan d'instrucziun dal rom ed enavos.

Tabella 1: Cumpetenzas integradas en ils plans d'instrucziun dals roms

Cumpetenza	Lieu da l'integrazion
Las scolaras ed ils scolars san sviluppar ina chapientscha per l'impurtanza sociala da la lavur e per las differentas fumas da lavur sco era chapir caracteristicas specificas per las schlattainas e caracteristicas socialas e culturalas tar la tscherna da furmaziun e da professiun.	ELT.1.1
Tant en documents d'annunzia formalmain corrects sco era en il contact persunal san las scolaras ed ils scolars preschentar a moda persvadenta sasezs e lur cumpetenzas.	R.3.C.1.f R.3.C.1.g R.4.B.1.f R.4.B.1.g R.4.E.1.f R.4.F.1.f